

**Tractatus Exegeticus Ad Librum III. Decretalium Gregorii
IX. Materiam successionis Testamentariæ, & Legitimæ,
nec non Parochorum, Regularium, & Patronorum jura,
aliaque ad rem Liturgicam spectantia ...**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1740

Titulus XXXIX. De Censibus, Exactionibus, & Procurationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63798](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63798)

TITULUS XXXIX.

*De Censibus, Exactionibus, & Procur-
rationibus.*

NOtoria est illa divisio potestatis Episcopalis in *Legem Jurisdictionis*, & *Legem Diocesanam* ex cap. 16. & 18. de Offic. jud. Ordin. Ad illam revocantur, quæ in dando consistunt, ut est v.g. Collatio SS. Ordinum, beneficiorum, dispensationum concessio, sententiarum prolatio &c. Ad hanc referuntur omnia emolumenta, quæ Episcopus vi Pastoralis sui muneris capit, & in accipiendo consistunt, ut sunt *Census*, *Exactiones*, & *Procuraciones*. De *Lege Jurisdictionis*, & quæ illuc referuntur, tam in præcedentibus Titulis *h. l.* quam in prioribus duobus Libris sparsim jam actum fuit. De *Lege Diocesana* in præsentiarum nobis sermo erit.

§. I.

Quid nomine Census, & Exactionis veniat? Cui? Et ex quibus causis solvi debeat?

SUMMARI.

1. *Census describitur.* 2. *Ejus quantitas de jure communi sunt duo solidi.* 3. *A singulis Parochiis Ordinario præstandus.* 4. *Qui tamen eundem nec augere, nec novum imponere potest.* 5. *Qualis esset, qui non jam tempore fundationis fuit impositus.* 6. *Quid per exactiones intelligatur?* 7. *Ex quibus causis fieri possint?* 8. *Solvuntur tantum ex redditibus Ecclesiasticis.*

Varia *Census* est acceptio tum in Jure Civili, tum Canonico, ut prolixè ostendit Gonzalez ad cap. 7. h. t. num. 4. Molina de J. & J. tract. 2. disput. 381. Covarruv. lib. 3. Var. resol. cap. 7. num. 1. Ad sensum præsentis Rubricæ census nihil aliud est, quam annua pensio, quæ tanquam onus reale de proventibus Ecclesiæ vel beneficii Episcopo, aut S. Pontifici in signum subjectionis cap. 2. h. t. specialis protectionis, vel exemptionis cap. 8. de Privileg. cap. 10. eod. in 6. vel Patronis Ecclesiæ in recognitionem beneficii cap. 23. de Jur. Patron. vel aliis certis personis Ecclesiasticis ex alia

alia iusta causa solvitur. *cap. 26. h. tit. cap. 24. de Elect.* Canisius in *Summa h. t. §. 1.* Hostiens. *ibidem num. 1.*

² Census hic consistit de Jure communi in duobus solidis sive aureis c. 16. *de Offic. jud. Ordinar.* & vocatur *Cathedraticum*, quia in reverentiam Cathedralis Episcopalis, & in signum subjectionis à singulis Parochiis annuatim solvendus est, dicitur etiam *Synodaticum*, quia in Synodo Episcopali, quæ singulis annis ex præscripto Canonum celebrari deberet, olim solvebatur. Hodie hunc censum in Conventibus, & Capitulis ruralibus Archi-Presbyteri, & Decani rurales colligere, & ad Episcopum deferre solent. Notat hic P. Reiffenstuel *num. 14.* quod valor solidi, cum pro varietate Provinciarum & ipse variet, ex cujuslibet Diocesis consuetudine metiendus erit.

³ Dixi hunc censum à singulis Parochiis solvendum esse, nam Ecclesiæ regulares, cum à *Lege Diocesana* sint exemptæ *cap. 8. C. 10. Q. 3. cap. 34. C. 16. Q. 1. cap. 5. C. 18. Q. 2.* etiam à *Cathedratico* immunes sunt. Barbof. *de Offic. Episc. alleg. 86. in fin. § 87. num. 45.*

⁴ Novos census Episcopus imponere non potest, nec etiam veteres augere, multo minus partem reddituum suis usibus applicare *cap. 3. § 7. h. t.* & generaliter cavetur in *cap. 6. C. 10. Q. 3.* ne Prælati subditos suos exactionibus gravent, ne, ut ibi dicitur, videantur in Ecclesia DEI exactores potius, quam DEI Pontifices nominari. Sed libertatem (sunt verba Concilii Lateranensis in *cap. 7. h. t.*) quam sibi Majores conservare desiderant, minoribus suis bona voluntate conservent. Nec

eo quoque titulo novam exactionem imponere fas est, quo Episcopi Ecclesiam de manu Laicorum liberaverint, & eripuerint *cap. 9. h. t.* quia non censentur proprie actum liberalitatis exercere, dum id faciunt, ad quod ex officii debito tenentur, & ideo nec remuneratio eis debetur. Panormit. ad *d. cap. 9. num. 1. § 2.*

Censetur vero ille novus census, ⁵ qui non fuit impositus tempore fundationis, vel consecrationis, vel exemptionis ac immunitatis indultæ: tempore enim fundationis vel consecrationis potest Episcopus non tantum sibi, sed etiam Patronis, vel aliis ex iusta causa, & cum consensu fundatorum moderatum censum constituere *cap. 16. h. t. cap. 23. de Jur. Patron.* Similiter censum aliquem imponere potest, quando v. g. Ecclesiam aliquam suæ Diocesis ex iusta causa, & cum consensu Capituli exemptione donat, in recognitionem beneficii *cap. 6. de Religios. domib. Lancellot. in instit. jur. Can. lib. 2. tit. 21. §. 5.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 4. cap. 617. num. 5. § 6.* qui plures ejusmodi causas ibidem recenset. Et hæc quidem intelligenda sunt de censu perpetuo, per quem Ecclesia proprie censualis redditur. Barbof. ad *cap. 7. h. t. n. 3.* non vero temporali, qui ex iustis causis supra *tit. 12. §. 2. num. 6.* relatis nonnunquam ab Episcopo imponi potest *cap. 9. de restit. spoliat. cap. un. ut Eccles. Benef. sine diminut.*

Per exactiones intelligimus censum ⁶ quemdam extraordinarium, qui regulariter quidem & citra necessitatem subditis & Ecclesiis imponi nequit, hac vero urgente, moderatus dum fuerit,

Z z 3

ab

ab Episcopis exigi poterit, vocaturque tunc *subsidium charitativum* cap. 6. b. t. quod quidem ab initio, monstrata necessitate, & causa petendi, à subditis cum charitate petendum est, cui petitioni si non deferant, sed præfracte resistant, etiam remediis coactivis ad ejus præstationem cogi possunt. Navarr. b. t. Consil. 3. sive, ut ait Panormitanus ad cap. 6. b. t. num. 4. *Si charitas non proficit, exhibenda est potestas.* V. Menoch. de Q. J. A. casu 128.

7 Quæ vero causæ sint, ex quibus dictas exactiones facere liceat, id jure expressum non est, unde ad superioris arbitrium hoc in passu recurrendum esse monet Glossa ad d. cap. 6. b. t. *V. rationabilis.* Panormit. ibidem n. 4. & alii communiter. In specie quasdam recenset Barbof. J. E. V. lib. 3. cap. 21. num. 24. Riccius, & alii, veluti Consecrationem Episcopi, Confirmationem, Bullas expediendas tempore & occasione novæ electionis, dummodo summa collecta expensas factas non excedat. Item si Episcopus sumptus immodicos fecit in causis & negotiis suæ Diocesis; vel, si debita pro bono communi Ecclesiæ, vel Episcopatus contracta ab antecessoribus expungere voluerit; aut si iter ad Papam, vel Imperatorem ex publica & necessaria causa suscipere, ad Concilium Generale, vel Provinciale

venire debeat. Tamburin. de J. Abb. tom. 3. disput. 10. Q. 3. Azor part. 2. lib. 9. cap. 14. Q. 4.

Subsidium hoc charitativum solummodo ex redditibus, & proventibus Ecclesiasticis exigi potest, unde ad illud Laici non tenentur. Barbof. d. cap. 21. num. 35. Azor d. quest. 4. imo nec Clerici, qui pingue quidem patrimonium, nullum tamen beneficium habent. Navarr. b. t. Consil. 5. num. ult. Barbof. num. 48. Neque etiam beneficiati, qui præter congruam sustentationem ex suo beneficio nil reliquum habent. Tambur. d. disp. 10. Q. 1. num. 9. Barbof. num. 99. Zoësius b. t. num. 4. Similiter nec Monasteria, tametsi non sint exempta, quoad Ecclesias suas regulares idgenus tributum pendere tenentur, cum sint à *Lege Diocesana* exempta, bene vero quoad Ecclesias ipsi subjectas. Innocent. ad cap. 1. de Stat. Monach. n. 5. Tamb. d. disp. 10. Q. 4. num. 3. Alii vero Clerici, non tantum Parochi, sed etiam simplices beneficiati indistincte ad illud tenentur. Imo Navarr. dist. Consil. 5. & Barbof. de Offic. Episc. allegat. 87. num. 48. existimant, subsidium hoc ab antecessore in beneficio petitum, & non solum peti posse à successore, eo quod sit onus reale, & per modum tributum ipsi beneficio impositum. arg. l. 7. ff. de Public. & Vectig.

§. II.

De Visitationibus, & Procuracionibus Canonicis.

S U M M A R I A.

9. Quid sint Procuraciones? 10. Quid visitatio? 11. Ei subjacent omnes Ecclesiæ intra fines Diocesis existentes. 12. Visitatio in doctrinam Bæhmieri in-

instituitur. 13. Negat ille, Visitaciones ab Apostolis ex imperio sacro fuisse institutas. 14. 15. Contrarium ostenditur. 16. Quis Status Ecclesiæ sæculo IV. circa visitaciones Episcoporum ex judicio Bæbmeri? 17. Quod reprobatur. 18. Hodierne Visitaciones Episcoporum à Bæbmero notantur, an bene? 19. Catholica qui Augustanæ Confessionis Principi subsunt, tenentur admittere Visitacionem Episcoporum, si illi Anno 1624. jurisdictionem in eos exercuerunt. 20. Quo casu etiam Ecclesias & Monasteria in terris protestantium existentia, contra quam sentit Bæbmerus, visitare possunt. 21. Procuracionum initia describuntur. 22. Contra quas male excipit Bæbmerus. 23. Eas jure deberi Episcopi ostenditur. 24. Ab omnibus beneficiis, etiam Monasteriis. 25. Quas tamen sola Ecclesia visitata præstat, non etiam alie, per quas Episcopus transit. 26. Visitaciones per annum semel institui possunt. 27. De quibus plura remissivè.

9 **P**rocuraciones ad sensum hujus Rubricæ nihil aliud sunt, quam sumptus necessarii, quos Episcopo vel alteri Prælato Ecclesiam suam visitanti subditi exhibere tenentur. cap. 6. § 23. h. t. quapropter prius de Visitacionibus, quam Procuracionibus agendum erit.

10 Visitatio illud salutare remedium est, quo gregi Christiano pastoralis sollicitudo impenditur, ut ne vitiis inforDESCAT, ac hæreticorum depravationibus puritas doctrinæ orthodoxæ quomodolibet corrumpatur. Per Visitacionem quippe excessus inquiruntur, inquisiti castigantur, & emendantur, observantia obligationum juxta cujusque personæ, & rei exigentiam, ubi viget, per eam conservatur, & ubi defecit, in statum pristinum restituitur, & hunc præcipuum Visitacionis esse scopum, PP. Concilii Tridentini Sess. 24. de Reformat. cap. 3. sequentibus verbis declararunt: Visitacionum istarum præcipuus sit scopus, sanam, orthodoxamque doctrinam, expulsis hæresibus, inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere; populum cohortationibus, & ad-

monitionibus ad Religionem, pacem, innocentiamque accendere: cætera, prout locus, tempus, & occasio fert, ex visitantium prudentia ad fidelium fructum constituere. Quapropter in ipsis Ecclesiæ primordiis visitaciones crebræ Ecclesiarum per Apostolos institutæ fuere, ut ex Actis Apostolorum constet cap. 15. v. 36. & alibi. Et omnibus retro sæculis Visitaciones Episcopis, ad quos cura gregis Dominici præprimis spectat, iterum iterumque à PP. commendatæ, & injunctæ fuere, ut constat ex Concilio Tarraconensi, & Toletano IV. in cap. 10. § 11. C. 10. Q. 1. relato, ex Concilio Calchutensi Anno 787. cap. 3. Arelatensi VI. Can. 17. Meldensi Anno 845. cap. 29. Valentino III. Canon. 17. Concilio Emeritano Anno 666. cap. 11. Toletano VII. cap. 4. & ut alia præteream, novissime ex Concilio Tridentino loc. cit. ubi præcipit Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, & Episcopis, ut propriam Diocesim singulis annis per se, aut si legitime impediti fuerint, per suum Vicarium Generalem visitent, aut, si Diocesis adeo spatiosa & ampla fuerit, in-

fra

fra biennium visitationem ejusdem absolvant.

11 Visitationi Episcopali subjacent omnes Ecclesie intra fines Diocesis existentes, ita ut Episcopus quoad singulas fundatam pro se jurisdictionem in jure habeat, Concil. Trid. Sess. 7. cap. 7. de Reform. Card. de Luca in Annot. ad Conc. Trid. discurs. 5. n. 2. cum enim totius Diocesis cura eidem incumbat, necesse quoque est, ut eidem totius Diocesis visitatio incumbat, quia sine visitatione curam ovium habere nequit. Van-Espen J.E.V. part. 1. tit. 17. cap. 3. num. 1. quocirca Episcopus omnia beneficia curata Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis, sive etiam Monasteriis, aut aliis piis locis perpetuo unita visitare potest, Concil. Trid. cit. loc. hac tamen cum limitatione, quam ex Declaratione S. Congregat. Concil. 12. Febr. 1596. refert Pax Jordan lib. 7. tit. 14. num. 9. dum tamen per Sæculares Clericos eis deferriatur, & si ejusmodi beneficia exempta forent, auctoritate Apostolica Concil. Trid. cit. Sess. cap. 8. item beneficia tam Sæcularia, quam Regularia, qualitercunque commendata, nec non Monasteria commendata, in quibus non viget Regularis disciplina, non tam auctoritate Ordinaria, quam delegata, sive ut Apostolica Sedis delegatus visitare potest. Concil. Trid. Sess. 21. de Reform. cap. 8. imo & illas Ecclesias, quæ in nullius Diocesi esse dicuntur, Episcopus vicinus, vel qui à Prælato illius loci in Concilio Provinciali fuerit electus, tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, visitare potest. Concil. Trident. Sess. 24. de Reform. cap. 9. Vid. Card. de Luca in Annot. ad Concil. Tri-

dent. discurs. 5. num. 22. non tamen Ecclesias regulares exemptas, eo quod generali exemptione à jurisdictione Episcopi gaudeant, nisi cura animarum, & Parochialis administratio Sacramentorum in iisdem exerceatur, tunc enim quoad ea, quæ curam animarum concernunt, visitationi Episcopali subjacent. Concil. Trid. Sess. 25. de Regul. cap. 11. & Sess. 7. cap. 7. Pax Jordan d. tit. num. 11. Card. de Luca discurs. 1. de Regular. num. 11. § 22. Barbof. de potest. Episc. allegat. 74. num. 18. Erasm. à Cochier de jurisd. in exempt. part. 2. Q. 45. num. 12. & part. 4. Q. 23. num. 2. Rodriquez Quest. Regul. tom. 1. Q. 36. art. 4. Plura de Visitationibus hic non addimus, lectorem ad laudatos AA. remittentes.

Aliam jam oportet instituere visitationem circa doctrinam Bæhmeri de Visitationibus Canonicis, quam is ad b.t. per 68. §§. fusissime persequitur. Nos non aequè verborum prodigi erimus, sed systema Bæhmerianum ad tria potissimum capita reducemus, in primo agemus de Visitationibus Apostolicis, in secundo de Visitationibus Episcoporum, quæ Sæculo IV. institutæ fuerunt, & denique in tertio, quæ indoles visitationum Ecclesiasticarum hodie sit tam in Ecclesia nostra Romano-Catholica, quam in Protestantium Cæcodoxia.

Quod primum caput attinet, docet Bæhmerus §. 10. b. t. Visitationes Ecclesiarum noviter plantatarum fuisse quidem ab Apostolis institutas, sed non ex imperio quodam sacro, quod illi neutiquam affectabant, utpote lege Christi ab omni dominatu prohibiti, sed per viam simplicis directionis, quam

cum generali officio *Doctorem* sibi à Christo concredito negotia Ecclesiæ omnia expediebant. Post excessum Apostolorum (pergit §. 11. & seqq.) Successores Episcopi visitationes, si quas instituerant, vel in propriis, vel alienis Ecclesiis, id non fecere jure Imperii sacri, vel jurisdictionis Ecclesiasticæ, sed pro tenerimo amoris affectu, quo erga neophitum Christi gregem afficiebantur; plus enim, inquit, eo tempore præstabat sinceritas fidei vivida, & amoris vinculum, quam imperii sacri turgida & ambitiosa potestas, ex quo infert visitationes id temporis institutas magis domesticas, & privatas sine ullo imperio fuisse, quam publicas, prout hodie ab orthodoxis perperam concipiuntur, & exercentur.

14 Quantum ex hac doctrina colligo, Apostoli, eorumque successores jus in sacra sibi neutiquam vendicârunt. Dic ergo nobis Bœhmere, penes quem illis nascentis, & adolescentis Ecclesiæ sæculis imperium sacrum extitit? An penes Imperatores, & Principes? Sed hi *Ethnici* erant, quos nihil minus, quam cura sacrorum nostrorum tangebat, nam, ut ait magnus vester Puffendorffius *tract. de habit. Relig. Christian. ad vit. Civi.* §. 39. præter alias causas, quare Religio Christiana tam brevi tempore tanta incrementa potuerit capere, & progressibus Evangelii initio pauci se objecerint, eam ferme præcipuam fuisse, quod *Magistratus* (qui paganismi tenebris immergi erant) eam rem ad curâ suam pertinere non judicarent. Unde & nusquam leguntur Apostoli veniam prædicandi Evangelium & plantandi Ecclesias à Magistratibus petiisse. Debuisse autem & Apostoli prædicationis suæ Officium ex conten-

tu Magistratus Civilis auspiciari, ipseque Magistratus ejus rei curam præcipuam habere, cum tu ipse doceas *ad tit. de Offic. jud. Ordin.* §. 44. *JUS SACRORUM* esse *PARTEM CIVILIS IMPERII*, & negotia Ecclesiastica Principes Sæculares eo magis curæ suæ commendata habere debere, quo funestius malum in rempublicam ex neglecta hac cura redundare potest. Si dixeris, imperium sacrum etiam ea tempestate penes Principes, & Magistratus, utut *Ethnicos*, extitisse, adversum tibi habes Puffendorffium qui *loc. cit.* ait: *Quamquam & alia causa est, quare ad constituendas Ecclesias consensu Magistratus Civilis opus non fuerit; quia nempe Apostoli auctoritate ejus, cui in Reges ipsos imperium est, ad prædicandum Evangelium missi sunt.* Imo tu ipse tibi contradiceres, cum fatearis *ad tit. de M. & O.* §. 22. Rempublicam nullum jus exercuisse in negotiis Ecclesiasticis, nec sollicitam fuisse de salute Ecclesiæ, quam contereve studuit. Ergo penes Magistratus primis tribus Ecclesiæ sæculis imperium sacrum in Religionem orthodoxam recens plantatam nullum fuit. Neque etiam fuit penes Ecclesiam, ut tu, & quis non vestrum? uno ore clamatis: ergo penes neminem fuit. Quis ergo Constantino M. qui primus sacra Christiana colere, & strenue propagare cœpit, Imperium sacrum contulit? Scriptura tacet. Et quid opus fuisset tempore pacis, & tranquillitatis hoc sacro jure Imperatorum exornare tiaras, quando inter immanes persecutionum æstus sine suo, & Reipublicæ politicæ offediculo Ecclesia etiam absque imperio sacro ipso Bœhmere teste *cit. loc.* gubernari & conservari potuit. Et qui

A a a

jam

jam hodie *Protestantes* *jus in sacra*, vel *imperium sacrum* principibus politicis ex superioritate territoriali, ex suprema inspectione Reipublicæ, ex jure civilis imperii jure vindicare audent?

15 Sed mittamus hæc, ad Apostolos revertamur. Visitarunt illi pro pastoralis sua sollicitudine crebrius Ecclesias, & collectos fidelium greges, an vero sine Imperio? Non cædopol, sed unde hoc demonstro? Non nostrorum testimonia adduco, cum suffragium ferant inimici nostri: ex verbis, inquam Puffendorffii supra jam adductis rem demonstro, ubi dicit: *Apostolos auctoritate ejus, cui in Reges ipsos imperium est, ad prædicandum Evangelium missos fuisse, & ideo ad constituendas Ecclesias consensu Magistratus Civilis opus non fuisse*: ergo potestas circa Ecclesias, & fideles à Christo independentes à Magistratu Civili Apostolis est collata, & quidem potestas jurisdictionis, non simplicis directionis, nam ex ipsius Puffendorffii, imo & Boehmeri mente inspectio suprema in Ecclesias non erat id temporis penes Principes, utpote *Ethnicos*: ergo debuit fuisse penes Apostolos: aut si præfracte negent, Apostolis hanc potestatem fuisse à Christo collatam, admittere quoque debent, quod neque sequentibus sæculis suprema inspectio Ecclesiarum pars Civilis Imperii esse cœperit, quando enim magis inspectione opus fuisset, quam dum Ecclesia adhuc in cunis quasi delitescens alieno adjutorio regi expetebat, aut fateri debent AA. *imperium sacrum* mox in primordiis Ecclesiæ Apostolis fuisse à Christo collatum, aut certe, Ecclesia jam adultiore facta, supremam in illam inspectio-

nem Principibus politicis frustra asseri. Nec illud intentum evincit, quod Christus Apostolos ab omni dominatu voluerit esse alienos, nam non alium dominatum ipsis voluit esse vetitum, quam mundanum, ut alibi jam ostendimus. Quod Apostoli summo fortassis jure non semper usi fuerint, ex eo non sequitur, nullum eis imperium, aut jurisdictionem in gregem recens conversum competiisse: aut enim non exigebat, aut certe non expediebat novæ, atque adeo teneræ adhuc plantationi in virga ferrea potentiam ostendere. Prudentis est, ut monet S. Augustinus de correct. Donatist. Epist. 185. num. 19. *Omnia suis temporibus agere*, qui itidem lib. 19. de Civit. Dei. cap. 14. apposite ad rem nostram scribit: *in domo justi viventis ex fide, etiam, qui imperant, serviunt eis, quibus videntur imperare. Neque enim dominandi cupiditate imperant, sed officio consulendi; nec principandi superbia, sed providendi misericordia*. Ita Apostoli imperabant gregi suo, ut consuluisse eisdem potius, quam imperasse viderentur. Sed hoc non est præesse sine Imperio. Satis hæc pro primo Visitationis actu.

Sæculo IV. scribit Boehmerus hic 16 §. 17. & seq. status Ecclesiæ jam ita formatus, compositusque fuit, ut visitationes Episcopales per Diocesim institui potuerint. Plures equidem tunc temporis Parochiales Ecclesiæ tum in civitatibus, tum ruri exstructæ fuere, quæ Episcopo civitateni subjectæ curam visitationum exposcebant. Quo subinde factum est, ut Episcopi, dum in sua Diocesi visitabant Ecclesias, hunc actum se ex Imperio sacro facere existi-

stimarent. Erat vero hoc imperium satis imbecille, & limitatum, utpote à suprema Principis, & Domini terræ inspectione dependens, id quod ex Capitularibus Regum Francorum apud Baluzium tom. 1. Capit. pag. 824. tom. 2. pag. 56. cap. 10. pag. 207. & pag. 108. testatum facit, ubi leguntur Commissarii à Regibus missi, qui unacum Episcopis Ecclesiarum reformationi intenderent, munusque visitationis cumulative exercerent. Id quod etiam ex Capitulis Caroli Calvi in Concilio Sueffionensi II. elucet, ubi frequens illa formula: ut missi nostri cum Episcopo investigent &c. ut missi nostri una cum Episcopo per singulas Parochias inquirent &c. Hæc Bœhmerus cit. loc. §. 29.

17 Verum, dum allegata ex Capitularibus loca, ipsiusque Sueffionensis Synodi Capitula sedulo excutere, deprehendere nihil quidquam potui, quod (ut Bœhmerus asserit) Episcoporum potestatem restringat, eorumque juribus & Imperio sacro limitem ponat, dependentiam Episcoporum à suprema regum inspectione nullam reperi, bene vero assistentiam, & tuitionem omnino regiam, quam per Commissarios suos Episcopis in munere visitationis occupatis strenue impendebant. Ut dictis fidem faciam, unicum ex Capitulis Caroli Calvi in Concilio Sueffionensi editis refero, numero IX. quod sic sonat: ut Missi nostri omnibus Reipublicæ ministris denuntient, ut comes, & Reipublicæ ministri simul cum Episcopo uniuscujusque Parochia sint in MINISTERIIS ILLORUM, quando idem Episcopus suam Parochiam circumierit, cum Episcopus eis notum

fecerit; & quos per excommunicationem Episcopus adducere non potuerit, ipsi regia auctoritate, & potestate ad pœnitentiam & rationem, atque satisfactionem adducant. Tantum ergo abest, ut Reges Episcoporum jurisdictionem diminuere, suæque supremae inspectioni subicere cogitaverint, ut potius iisdem in exercendo pastoralis munere suo tuitionis præsidium promptissimo studio accommodaverint. Vid. Thomassin. de Benefic. part. 2. lib. 3. cap. 79. num. 7. Et, quanquam in dictis Capitularibus apud Baluzium tom. 1. pag. 655. legamus, Reges nonnunquam per Missos suos in vitam, mores, & Officium Episcoporum inquisivisse, ut illustre ibidem Ludovici exemplum refertur, nullam tamen per hoc in Episcopos auctoritatem sibi fumere, sed zelum duntaxat, sollicitudinemque pro integritate ministrorum Ecclesiæ testatum facere voluerunt, quod etiam ex eo claret, quod in dictis Capitularibus nusquam legantur Reges Judiciariam potestatem in Episcopos exercuisse, quam tamen haud neglexissent, si illa inquisitio ex jure supremae inspectionis processisset. Quam vero gratum hoc Regiæ sollicitudinis studium fuerit Sedi Apostolicæ, ex Leonis IV. Epistola ad Lotharium Augustum data elucet, ubi spondet, se Capitula illa, & præcepta Lotharii, ejusque prædecessorum in omnibus conservaturum. V. Illustr. Petrus de Marca de Concord. Sacerd. & Imper. lib. 2. cap. 12. num. 5. & per tot. & Gerhard. Maastricht in Histor. Jur. Eccles. pag. 220. & seq. num. 205.

Alia jam longe facies est hodie-
narum visitationum Episcopaliū ex

Aaa 2

ju-

judicio Bœhmeri, quippe quæ non amplius cum illa dependentia à suprema Principum inspectione ab Episcopis exercentur, sed suo jure, & ex Imperio sacro, quod sibi jam dudum per abusum, & conniventiam Principum asseruerunt. Enimvero pedetentim, ait §. 44. omnis publica potestas in sacra, Ecclesias, aliaque Sodalitia sacra, Reipublica erepta, & Episcopis vindicata est, qui novo jure visitationes pro IMPERIO SACRO, quo nunc privative, intuitu Reipublicæ, gaudent, dirigunt, in iis decernunt, emendant, & imperativa auctoritate constituunt. quæ ad salutem horum corporum pertinent. Sed sicut Bœhmerus illam dependentiam Episcopatum Visitationum à suprema Imperantium inspectione & directione nonnisi in suo cerebro ad modum entis rationis (quem partum intellectus nostri imperfectioni Philosophi adscribere solent) ideatam exhibuit, ita spoliū Imperii sacri Reipublicæ per Episcopos erepti eadem in diptera somniando concepit. Agnoscunt hodie dum phantasticam hanc illusionem. Protestantes Jcti, qui ipso Bœhmero teste ad h. t. §. 42. Principi, seu cuilibet statui jus visitandi adscribunt virtute juris Episcopalis, qui hanc potestatem sub qualitate Ecclesiastica exercere dicitur, quo ipso, ait, indulgemus nimium errori Romane Ecclesiæ recentiori, sæculares Principes, *QUA TALES, ad negotium VISITATIONIS non concurrere, nec POTESTATI CIVILI hoc jus coherere.* Et hoc systema in omnibus fere Curiis protestantium hodie dum vigere fateri cogitur §. seq. 43. Ecce sic solus Bœhmerus Argus est, reliqui ejus socii talpæ omnes.

Quæres, an Catholicorum Augustanæ Confessionis addicti status & subditi, qui Anno 1624. Ecclesiasticam jurisdictionem agnoverunt, teneantur admittere Visitaciones Episcoporum in suis Ecclesiis? Resp. affirmative, quia jus visitandi ad jurisdictionem Episcopalem spectat cap. 21. h. t. cavere tamen debent Episcopi, ne quoad statum fidei inquirent, quia eatenus prospectum fuit protestantibus in Instrum. Pac. art. 5. §. 48. ut in iis casibus dictæ jurisdictioni subsint, qui Augustanam Confessionem nullatenus concernunt. Putat tamen Bœhmerus hic §. 56. consultius fore, ut Episcopi Catholici visitationem in Ecclesiis protestantium aut nullam suscipiant, aut illam Commissariis A. C. addictis demandent, aut saltem pastorem ejus Religionis sibi adjungant. Sed hoc consilium Bœhmeri non necessitat.

Quæres II. An Episcopi Catholici Ecclesias & Monasteria in terris protestantium constituta, supposito, quod Anno 1624. jurisdictionem Ecclesiasticam in illa exercuerint, visitare possint? negat rotunde Bœhmerus ad h. t. §. 58. eo quod visitatio juxta nostra principia sit actus jurisdictionis, nec per privatas personas, sed in dignitate constitutas & quidem auctoritate imperativa expediri soleat, jurisdictio vero Ecclesiastica juxta cit. §. 48. quoad omnes suas species in territoriis Protestantium sit suspensa, consequenter sine venia domini territorii exerceri non possit. Verum per similem visitationem ab Episcopis instituendam nec jura domini territorii violari, aut quomodolibet turbari, nec instrumento Pacis contrariari ex eo patet, quod

visitationes, quæ nobis habentur publicæ, à protestantibus pro privatis haberi soleant; sicut ergo ipse Bœhmerus in cit. §. contendit, visitationes privatas in Ecclesiis suis sub domino territoriali Catholico constitutis per suos Superintendentes posse institui, non apparet, cur non idem liceat Episcopis nostris respectu suarum Ecclesiarum in territorio protestantis Principis existentium, maxime, quod illa suspensio jurisdictionis Ecclesiasticæ eatenus per Instrumentum Pacis inducta fuerit, quatenus protestantibus præjudiciosa existit. Sic enim habent verba d. §. 48. *Jus Diocesanicum, & tota jurisdictio Ecclesiastica cum omnibus suis speciebus CONTRA Augustanæ Confessionis Electores &c. suspensa esto* ergo, cum ejusmodi visitatio in nostræ Religionis Ecclesiis nullatenus protestantibus incommodet, permessa censi debet, id quod ex ultimis verbis d. §. amplius confirmatur, ubi expresse his verbis cautum legitur: *Eodem etiam jure Augustanæ Confessionis Magistratum Catholici subditi censeantur; inque hos, qui Anno 1624. publicum Religionis Catholice exercitium habuerunt, jus Diocesanicum, quatenus Episcopi illud dicto Anno quiete in eos exercuerunt, salvum esto.* Quomodo vero salvum erit, si visitationem, quæ ad jurisdictionem Episcopalem pertinet, instituere prohibeantur? Hæc de Visitatoribus Ecclesiasticis.

21 Pergimus de procurationibus, quas supra jam descripsimus, reliqua eò spectantia compendio recensere. „Melioribus Ecclesiæ temporibus (scribit Corvinus de benef. Eccles. lib. 7. tit. 13. num. 5.) Episcopi Diocesan,

„visitationis causa, obeuntes, vix quicquam exigebant ab Ecclesiis Diocesanis, cum memores exempli Apostoli Pauli, qui, ne Ecclesiis esset gravis, labore proprio consulebat suis necessariis, tum præcepti DEI, à quo missus ad Samaritanos Propheta vetitus, ne quicquam ab his attingeret. Labante zelo veterum Patrum, Episcopis Diocesan lustrantibus, sumptum & annonam suppeditare jussi sunt Clerici & Abbates in Concilio Emeriteni Can. 11. & in Concilio Sueffionensi habito sub Pipino Anno 744.

Ex quibus Corvini verbis Corvus, 22 id est, Bœhmerus mox ita crocitare incipit, *Natales, inquit hic §. 90. hujus oneris (procuracionum) in tempora Ecclesiæ corruptæ incidunt.* Corruptionis causam conjicit in *Hierarchiam, & Imperium sacrum Episcoporum*, quo armati Reipublicæ, statûsque civilis formam Diocesibus, Ecclesiisque dederunt. Nec amplius procuraciones (pergit §. 91. & seq.) tanquam stipendium sui laboris, sed tributum quoddam eximius in signum subjectionis ab Ecclesiis, locisq; sibi subjectis exigunt. Parcere potuisset his verbis Bœhmerus, atra bile admodum foetentibus. Verum est, procuraciones exigi ratione subjectionis, sed hoc non fit sine jure, sine ordine. Status Hierarchicus est in Ecclesia, & quidem ex institutione Christi, quem ab Apostolis acceptum D. Dionysius litteris consignavit, hic petit subjectionem, subjectio visitationem, & hæc demum procuracionem. Non ergo procuracionum exactio dicit corruptionem. Et licet primis Ecclesiæ sæculis, quæ meliora Ecclesiæ tem-

A a a 3

p o r a

pora vocat Corvinus, Episcopi visitationis causa nihil exegerint, non exinde sequitur, quod non potuissent exigere, quod ex ipsis verbis Bœhmeri hic §. 102. testatum facio, ubi ait: Paulus quidem commemorat, se manibus suis laborasse, sibi que victum quæsivisse; sed distinguendum est inter Regulas CHARITATIS, & JURIS. Illa juris sui remissionem ex sincero amoris affectu continent, ad quam tamen nemo obstrictus est, ha vero, quod ex debito præstandum, exequuntur. Quod vero protestantes, dum Ecclesias suas visitari faciunt, procurationes exigant, non ex debito subjectionis, sed æquitatis duntaxat naturalis, ut Bœhmerus ibidem scribit, id, quomodo cum consequentia doctrinæ ab ipso asseri possit, non capio. Dicit, iterumque dicit, inspectionem Ecclesiarum esse partem Imperii Civilis: ergo procurationis exactio non ex sola æquitate naturali, sed titulo subjectionis debita est, & jure exigere potest. Respondebit, credo, ex charitate, quæ inter protestantes superabundat, id tantum fieri, & vel ideo exactio nem procurationum in Ecclesia protestantium non dicere corruptionem. O pretiosa charitas!

23 Debentur ergo (ut ad orthodoxa & Canonica nostra principia redeam) Prælati Dioceses suas visitantibus procurationes, quia æquum est, ut visitator ab Ecclesia sustentetur, cui pro tempore inservit, & decens est, ut, qui pascit gregem, de lacte gregis comedat, & qui plantat vineam, de fructu ejus edat cap. 8. C. 28. Q. 1. nec enim magnum est, teste Apostolo 1. Corinth. 9. si metat carnalia, qui spi-

ritualia seminat. Quapropter etiam in cap. 16. de Prescript. generaliter constitutum est, visitanti deberi procurationem, non obstante præscriptionis exceptione, aut alia quacunque cap. 24. h. tit. quod tamen hodie de jure Concil. Trid. Sess. 24. de Reform. cap. 3. controversi posset, ubi consuetudo contraria admittitur. Debent vero sumptus, & expensæ procurationum esse moderatæ cap. 3. h. tit. in 6. consistentes in victualibus cap. 1. §. 5. & cap. 2. h. tit. in 6. vel in pecuniis, quarum quantitas correspondeat sumptibus aliis in victualia faciendis cit. cap. 3. h. t. in 6. Concil. Trid. cit. loc.

Ad has procurationum expensas 24 non tantum Ecclesiæ Parochiales tenentur, sed etiam quæcunque aliæ Ecclesiæ, beneficia, imo & Monasteria, tametsi alias à Lege Diocesana exempta sint. cap. 14. h. t. Concil. Trident. cit. loc. & Sess. 25. de Regul. cap. 20. Oratoria vero privata ad eas non tenentur cap. fin. h. t. sicut nec Hospitalia, & similia loca pia, si titulum beneficii annexum non habent, eo quod bona talium locorum jam ad alios usus pios & sustentationem pauperum destinata sint. Zerola in prax. Episc. part. 2. V. Visitatio §. 6. dub. 7. Riccius in Prax. part. 4. resolut. 151.

Quod si Episcopus unam Ecclesiam seorsim visitet, regulariter illa sola ad procurationem tenebitur, licet per accidens per alias quoque Ecclesias transeat cap. 1. h. t. in 6. sin vero visitatio generalis fuerit totius Diocesis, principaliter ad facultates Ecclesiarum respiciendum erit, ut, licet visitator in uno loco diutius subsistat,

nihilominus alia Ecclesiae ad ejus sustentationem concurrere debeant. c. 11. de Prescript.

26 Visitationes Ecclesiarum Episcopi non pro suo libitu instituere possunt, sed tantum semel in anno, nisi causa specialis pluries visitationem fieri exposcat, & tunc prima & secunda vice poterit procuraciones exigere cap. 21. h. t. non autem posteriores, licet saepius visitet. Barbof. J. E. V. lib. 3. cap. 22. num. 11. Archi-Episcopi non aliter Diceceses suae Provinciae visitare permittitur, quam causa cognita, & probata in Concilio Provinciali. Concil. Trid. Sess. 24. de Reform. cap. 3. Poenae in Episcopos ultra moderatas procuraciones aliquid exigentes, aut sponte etiam recipientes leguntur in cap. 2. h. t. in 6. Concil. Trid. loc. cit.

Qualiter denique visitationes istae 27 post Tridentinum hodie quotannis instituendae, & singulis saltem bienniis per totam Dicecesin, vel per Episcopos, vel per Vicarios Generales complendae sint, ne Pastoribus dormientibus Zizania superseminet inimicus homo. Item quo comitatu, aliorumque sumptuum moderatione, quae insuper in istis visitationibus inquirendae sint, late declarat Concil. Trid. cit. loc. & fuse tradit Piascius in Prax. Episc. part. 2. cap. 3. Zypaeus in Analys. J. P. ad h. t. num. 4. Zerola part. 1. V. Visitatio. Begnudellius Bailus in Biblioth. Jur. Canon. Civil. tom. 4. V. Visitatio §. 4. per tot. Pignatell. tom. 9. Consult. 196. qui hanc materiam per extensum & latissime excutit.

TITULUS XL.

De Consecratione Ecclesiae, vel Altaris.

AD Liturgica jam transit Decretalium Compiler, & inter illa primo loco Ecclesiarum, sive templorum Majestatem, & Sanctitatem, quae ipsis ex solenni inauguratione, & consecratione accedit, considerandam proponit. Nos duobus §§. ad hanc materiam exegeticas nostras reflexiones dabimus.

§. I.

Quando coeperint Ecclesiae consecrari? Quomodo, & quo tempore, & quoties Ecclesiae, vel Altaria consecranda sint?

SUMMARIA.

1. Mos consecrandi solenniter Ecclesias Saeculo IV. coepit. Qui originem suam debet institutioni Christi, & traditioni Apostolicae, quod ab heterodoxis im-